

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w (...) I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Ślęzak
Sędziowie :	SA Roman Sugier SO del. Artur Żymelka (spr.)
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2018 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa H. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Rejonowemu (...) w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt II C 42/16

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje na rzecz adwokata R. Z. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Artur Żymelka	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Roman Sugier
------------------------	-------------------	------------------

UZASADNIENIE

Powód H. K. w pozwie wniesionym przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa – Prokuratorowi Rejonowemu (...)w Katowicach zgłosił żądanie zasądzenia na jego rzecz od pozwanego 200 000 zł z tytułu zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu podał, że prokurator Prokuratury Rejonowej (...) w (...) wydała skandaliczne postanowienie z 26 lutego 2013 r. o umorzeniu śledztwa w związku z brakiem znamion czynu zabronionego, w sprawie o sygn. akt: 1 DS. 40/13, toczącej się w związku z zawiadomieniem złożonym przez powoda o podejrzeniu popełnienia przestępstw na szkodę powoda i E. S. przez J. J., opisanych w przepisach art. 234 k.k., art. 235 k.k., art. 236 § 1 k.k. i art. 238 § 1 k.k. Powód stwierdził, że nie było podstaw do umorzenia śledztwa, ponieważ J. J. w toku sprawy prowadzonej przez Prokuraturę Okręgową w (...), pod sygn. akt V Ds. 112/11, pomógł go o subiektywne, urojone napady na kościoły i plebanie kościelne oraz zabójstwa sędziów i prokuratorów, tj. o czyny z art. 280 § 2 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 14 § 1 k.k. Powód wskazał, że J. J. rażąco naruszył jego dobra osobiste w postaci czci i dobrego imienia. Uznał, że istniały poważne dowody świadczące o popełnieniu przestępstwa na jego szkodę, które umożliwiały kontynuowanie postępowania przygotowawczego. Zarzucił, że prokurator Prokuratury Rejonowej (...)w (...) zaniechała wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy, zrezygnowała z dokonania czynności niezbędnych dla pełnej realizacji zasady prawdy materialnej i rażąco naruszyła zasady postępowania przygotowawczego, czym doprowadziła do dyskryminowania go.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Zarzucił, że roszczenie powoda jest całkowicie bezzasadne. Odwołując się do treści art. 6 k.c. wskazał, że powód nawet nie uprawdopodobnił, że została mu wyrządzona krzywda oraz nie wykazał pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, zwłaszcza bezprawności działania pozwanego. Pozwany zarzucił, że wszystkie czynności prokuratorów w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 40/13 znajdowały podstawy prawne w obowiązujących przepisach prawa. Wskazał, że wydana decyzja o umorzeniu śledztwa poddana była kontroli instancyjnej przez właściwy sąd i w trybie obowiązujących przepisów prawa został także rozpoznany wniosek powoda o podjęciu na nowo umorzonego prawomocnie postępowania przygotowawczego, tj. przez Prokuratora Rejonowego (...) w (...), a następnie Prokuratora Prokuratury Okręgowej (...), przy czym nie znaleziono podstaw do wzruszenia prawomocnej decyzji o umorzeniu śledztwa. Jednocześnie strona pozwana podniosła zarzut powagi rzeczy osądzonej, w związku ze sprawą o sygn. I C 2338/13, w której Sąd Rejonowy (...) w (...) oddalił powództwo. Nadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo (pkt 1.), nie obciążył powoda kosztami procesu (pkt 2.) i przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) na rzecz adwokata R. Z. 4428 zł, w tym 828 zł podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 3.).

Wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Powód 16 grudnia 2012 r. złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, w którym zarzucił J. J. popełnienie przestępstw z art. 234 k.k., art. 233 § 1 k.k. oraz art. 212 § 1 k.k., polegających na tym, że w czasie przesłuchania 21 stycznia 2010 r. złożył fałszywe zeznania i fałszywie oskarżył H. K., D. J. (1) oraz P. S. o popełnienie przestępstwa z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. na szkodę sędziego Marka Zachariasza oraz jego żony Z. Z., a ponadto fałszywie oskarżył E. S., P. S. i H. K. o dokonywanie napadów na kościoły i plebanie. Postępowanie przygotowawcze w tej sprawie było prowadzone pod sygn. 1 Ds. 40/13 przez Prokuraturę Rejonową (...) w (...) i zakończyło się wydaniem 26 lutego 2013 r. postanowienia o umorzeniu śledztwa na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec braku znamion czynu zabronionego.

Powód i P. S. złożyli zażalenie na to postanowienie wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy Katowice–Wschód w (...) postanowieniem z 11 czerwca 2013 r., wydanym pod sygn. akt IV KP 147/13, utrzymał w mocy postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej K.-P. w K. z 26 lutego 2013 r. i orzekł o kosztach zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu postanowienia Sąd podzielił stanowisko prokuratora Prokuratury Rejonowej K. – P. w K., że charakter podmiotowy przesłuchiwanego J. J. – podejrzanego w sprawie - wyklucza możliwość przypisania mu odpowiedzialności z art. 233 § 1 k.k., jak również mając na względzie charakter oświadczeń tego współpodejrzanego wobec zainicjowania następnie postępowania przygotowawczego w sprawie obejmującej swym zakresem wskazane wyjaśnieniami zdarzenia oraz adresata powyższych informacji, tj. organ ścigania, uznał, że treść wyjaśnień J. J. nie może być oceniana również przez pryzmat art. 212 § 1 k.k. Ponadto zdaniem Sądu, brak było podstaw do uznania, że działanie J. J. wyczerpało przesłanki odpowiedzialności z art. 234 k.k., ponieważ biorąc pod uwagę bezdyskusyjne oparcie zarzutów względem J. J. o materię niezakończonych postępowań karnych, przeczyłyby temu poglądy orzecznictwa i doktryny, wskazane w uzasadnieniu postanowienia.

W piśmie z 13 sierpnia 2013 r. kierowanym do Prokuratora Generalnego, a przekazanym według właściwości do Prokuratury Rejonowej (...)w (...)powód domagał się podjęcia postępowania w trybie art. 327 § 1 k.p.k. W piśmie z 16 września 2013 r. Prokurator domagał się podjęcia postępowania w trybie art. 237 § 1 k.p.k. Pismem z 16 września 2013 r. Prokurator Rejonowy (...) w (...) po rozpoznaniu pisma powoda w trybie art. 265 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 24 marca 2010 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury udzielono mu odpowiedzi informując o braku podstaw do podjęcia postępowania o sygn. akt: 1 Ds. 40/13. W piśmie z 12 listopada 2013 r. powód skierował kolejne pismo do Prokuratora Generalnego, domagając się kontynuowania postępowania przygotowawczego o sygn. akt: 1 Ds. 40/13. Prokurator Prokuratury Okręgowej w (...) w trybie § 265 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 24 marca 2010 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, powiadomił go o braku podstaw do wzruszenia prawomocnej decyzji o umorzeniu śledztwa – sygn. II Dsa 1/14/Kt-Pd.

Odnosząc się do treści przesłuchania powoda Sąd wskazał, że w zakresie w jakim były poparte dokumentami dopuszczonymi jako dowód w sprawie zeznania powoda były wiarygodne. W pozostałym, niepotwierdzonym dowodami z dokumentów, zakresie twierdzenia H. K. stanowiły jego własną ocenę prawną, która w opinii Sądu nie była trafna.

Sąd Okręgowy w całości dał wiarę dokumentom zebranym w sprawie, ponieważ stwierdził, że nie ustalono żadnych okoliczności, które mogłyby budzić wątpliwości co do ich treści i nie były kwestionowane przez żadną ze stron w toku postępowania. Tym samym to na ich podstawie poczynił kluczowe ustalenia w zakresie stanu faktycznego sprawy. Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski dowodowe strony powodowej o dopuszczenie dowodu z protokołu przesłuchania J. J. z akt Prokuratury Rejonowej w (...) (...) z 16 czerwca 2011 r. oraz pozostałych dokumentów z akt tej sprawy, ze sprawy Prokuratury Rejonowej (...) o sygn. akt 3 Ds 697/13 przesłuchania A. D., dokumentów z akt SO w (...) ze sprawy o sygn. V K 263/10 protokołu przesłuchania S. P. z 22 października 2009 r. na okoliczności objęte pozwem, w szczególności dopuszczenia naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda w postaci godności dobrego imienia, treści zeznań J. J. na okoliczność istnienia pomiędzy tymi osobami konfliktu osobistego i długu finansowego stanowiących przyczynę formułowania przez J. J. fałszywych oskarżeń względem powoda, domaganie się przez A. D. od powoda kwoty kilku tysięcy złotych celem usunięcia niechcianej ciąży, wskazanie ewentualnych motywów J. J., dokumentacji medycznej z Aresztu Śledczego w M. powoda na okoliczności objęte żądaniem, w szczególności konieczności leczenia psychiatrycznego, weryfikacji medycznej rozpoznania, zastosowanego wobec powoda leczenia, jak również stwierdzenia u powoda uszczerbku na zdrowiu oraz wpływu pozwanego na pogorszenie stanu zdrowia u powoda oraz przesłuchania w charakterze świadków M. Z. (A.Śl. M.), D. P. (P. ul. (...)), M. C. (A.Śl. M.), D. O. (A.Śl. M.), A. K. (1) (P. ul. (...)), A. G. (P., ul. (...)) i B. B. (A. Śl. K.) na okoliczności objęte pozwem, a także z dokumentów znajdujących się w SR Zawiercie, jako spóźnionych.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd pierwszej instancji stwierdził, że nie występowała w niniejszej sprawie powaga rzeczy osądzonej, o której mowa w art. 366 k.p.c., w związku ze sprawą o sygn. akt I C 2338/13 Sądu Rejonowego (...) w (...), w której zapadł prawomocny wyrok, ponieważ w toku tej sprawy powód dochodził zadośćuczynienia w szczególności w związku z odmową podjęcia prawomocnie umorzonego śledztwa o sygn. akt: 1 Ds. 40/13 i pozostawienia wniosku z 13 sierpnia 2013 r. bez dalszego biegu, natomiast w niniejszej sprawie powód dochodzi zadośćuczynienia w związku z bezprawnym działaniem prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) w(...) skutkującym wydaniem postanowienia z 26 lutego 2013 r. o umorzeniu śledztwa w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 40/13. Tym samym nie zachodziła tożsamość przedmiotu uprzedniego orzeczenia oraz kolejnego powództwa wykluczająca możliwość jego merytorycznej oceny i uzasadniająca odrzucenie pozwu. Możliwość odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. istnieje bowiem w przypadku jednakowej podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia oraz ponownego żądania powoda, przy czym przesłanki te muszą wystąpić kumulatywnie. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że powaga rzeczy osądzonej obejmuje roszczenie jedynie w takim zakresie, w jakim było ono przedmiotem żądania pozwu i rozstrzygnięcia sądu, a taka sytuacja w aspekcie niniejszej sprawy nie miała miejsca.

Sąd pierwszej instancji za bezpodstawny uznał zarzut pozwanego co do przedawnienia roszczenia. Zwrócił uwagę, że prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego (...) w (...) utrzymujące w mocy postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) w (...) z 26 lutego 2013 r. (sygn. akt 1 Ds. 40/13) o umorzeniu śledztwa zostało wydane 11 czerwca 2013 r. (sygn. akt IV KP 147/13), natomiast powód wniósł pozew 14 stycznia 2016 r., a więc przed upływem trzyletniego terminu przedawnienia. Wskazał, że zgodnie z art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, przy czym termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Sąd Okręgowy stwierdził, że należy przyjąć, że o zaistnieniu szkody – w jego mniemaniu - powód dowiedział się dopiero 11 czerwca 2013 r., kiedy ostatecznie Sąd przesądził o słuszności działania Prokuratury Rejonowej (...) w (...) w związku ze sprawą 1 Ds. 40/13.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę - w związku z żądaniem przez powoda zadośćuczynienia w wysokości 200 000 zł - że instytucja zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę uregulowana została w przepisach art. 448 k.c., 23 k.c. i 24 k.c. Zgodnie z treścią wymienionych przepisów do przesłanek przyznania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę należy: wskazanie naruszonego dobra osobistego, istnienie działania lub zaniechania sprawcy krzywdy niemajątkowej, istnienie tejże krzywdy wynikającej z naruszenia przez pozwanego dobra osobistego powoda oraz związek przyczynowy między krzywdą niemajątkową a działaniem lub zaniechaniem sprawcy krzywdy niemajątkowej. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że przepis art. 448 k.c. przewiduje możliwość przyznania zadośćuczynienia w razie naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego. Stwierdził jednakże jednocześnie, że w każdej sprawie mającej za przedmiot takie roszczenie konieczne jest wykazanie jakie dobro osobiste zostało naruszone. Wskazał, że przepis art. 23 k.c. zawiera jedynie przykładowe wyliczenie dóbr osobistych, a art. 24 k.c. i art. 448 k.c. określa niemajątkowe i majątkowe środki ochrony dóbr osobistych. Przedmiotowe dobra osobiste pozostają pod ochroną przewidzianą nie tylko w ustawie, ale przede wszystkim w Konstytucji, a także w stanowiących część krajowego porządku prawnego umowach międzynarodowych.

Sąd Okręgowy za bezzasadne uznał jednakże twierdzenia powoda, że prokurator Prokuratury Rejonowej(...)w (...) wydając postanowienie z 26 lutego 2013 r. o umorzeniu śledztwa w związku z brakiem znamion czynu zabronionego, w sprawie o sygn. akt 1 DS. 40/13, naruszyła jego dobra osobiste, w szczególności pod postacią godności i dobrego imienia. Wskazał, że w przypadku roszczeń opartych na zarzucie naruszenia dóbr osobistych sąd w pierwszej kolejności bada, czy podnoszone naruszenie w istocie zaistniało. Wobec tego rzeczą powoda jest wskazanie dobra, które doznało uszczerbku, a następnie sąd ocenia, czy dobro to jest dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. i czy faktycznie zostało ono naruszone przez określone zachowanie się pozwanego. Po ustaleniu powyższych przesłanek bada czy zachowanie to było bezprawne, co objęte jest domniemaniem, które pozwany, chcąc skutecznie obronić się przed żądaniami powoda, winien obalić. Sąd pierwszej instancji wskazał, że zawsze o naruszeniu dobra osobistego decydują okoliczności konkretnej sprawy i kryteria obiektywne. Sąd Okręgowy zwrócił nadto uwagę, że zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu

władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Stanowi on więc ogólną podstawę odpowiedzialności władz publicznych za ich władcze działania. Z treści tego przepisu wynika, że odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 k.c., powstaje wówczas, gdy spełnione są jej trzy ustawowe przesłanki: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy, a szkodą. Kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynikła szkoda oraz dokonanie oceny jego bezprawności, następnie ustalenie czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z 19 lipca 2012 r. (II CSK 648/11). Przesłankę bezprawności należy natomiast rozumieć ściśle, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej. Chodzi tu zatem o niezgodność z konstytucyjnie rozumianymi źródłami prawa, czyli Konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi oraz rozporządzeniami, czemu wyraz dał Sąd Najwyższy w wyroku z 5 sierpnia 2005 r. (II CK 27/2005). Sąd Okręgowy wskazał, że dla przyjęcia odpowiedzialności na podstawie art. 417 k.c. wystarczające będzie ustalenie bezprawności zachowania, a wina sprawcy jest natomiast bez znaczenia dla możliwości przyjęcia tej odpowiedzialności. Następnie konieczne jest, aby na skutek tego bezprawnego zachowania poszkodowany poniósł szkodę w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., czyli obejmującą straty oraz utracone korzyści, które poszkodowany mógł osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Dodatkowo poszkodowany może żądać także zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę w przypadkach wskazanych w art. 445 k.c. i 448 k.c. Wreszcie szkoda ta musi zostać wyrządzona przy wykonywaniu „władzy publicznej”. Nie ma tutaj znaczenia kto jest bezpośrednim sprawcą szkody, bowiem przedmiotem oceny jest zachowanie się danej instytucji, nie zaś konkretnej osoby w ramach tej instytucji. Odnosząc te ogólne rozważania do okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd pierwszej instancji stwierdził, że działanie prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) w (...) w toku postępowania przygotowawczego w sprawie o sygn. akt: 1 DS. 40/13, w tym poprzez wydanie postanowienia z 26 lutego 2013 r. o umorzeniu śledztwa, w związku z brakiem znamion czynu zabronionego, w sprawie o sygn. akt 1 DS. 40/13, nie stanowiło wyniku rażąco błędnej wykładni, czy oczywiście niewłaściwego stosowania prawa. Sąd Okręgowy podał, że co więcej, stwierdzić należy, że postępowanie to zostało przeprowadzone w sposób sprawny i zgodny z obowiązującymi przepisami postępowania karnego, a wydane postanowienie nie nosi cech bezprawności. Uznał, że nie sposób dopatrzeć się w kwestionowanym orzeczeniu takiego sposobu stosowania prawa i czynienia ustaleń faktycznych, który wykraczałby poza zakres swobodnej oceny Prokuratora i mogłyby być niezgodne z prawem, co w konsekwencji mogłoby uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa. Zwrócił także uwagę, że postanowienie z 26 lutego 2013 r. zostało, w drodze kontroli przewidzianej przepisami, utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w (...) (IV KP 147/13). Sąd Okręgowy zwrócił nadto uwagę, że powód nie dysponował prejudykatem o którym mowa w art. 417⁽¹⁾k.c., co uniemożliwiało rozstrzygnięcie przez przyzmat tego przepisu, w związku z czym mogło być oceniane wyłącznie w świetle art. 417 k.c. Sąd pierwszej instancji podał, że ze wskazanych przyczyn brak było podstaw do przyjęcia, aby doszło do naruszenia gwarantowanych powodowi praw określonych w art. 45 oraz art. 47 Konstytucji oraz w przepisach prawa międzynarodowego - art. 6 pkt 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 14 pkt 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Sąd Okręgowy podał, że zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wyrażoną na gruncie art. 6 k.c., to na powodzie spoczywał obowiązek wykazania, że doszło do naruszenia wskazanych w pozwie dóbr osobistych w związku z bezprawnym działaniem pozwanego. Tymczasem powód nie udowodnił, aby jego dobra osobiste zostały naruszone wydaniem postanowienia z 26 lutego 2013 r., które nie miało cech bezprawności. Sąd pierwszej instancji wskazał, że skoro ustawodawca przewidział możliwość zaskarżenia postanowienia prokuratury w przedmiocie wydania postanowienia o umorzeniu śledztwa, to Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, wbrew intencji powoda, nie mógł stanowić zatem swoistej „nadinstancji”. W tej sytuacji z powodu braku przesłanek przewidzianych w art. 23 k.c., art. 24 k.c., 448 k.c. w związku z art. 417 k.c. Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości. Jednocześnie biorąc pod uwagę sytuację majątkową powoda oraz jego sytuację życiową, Sąd Okręgowy odstąpił na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego. Nadto z mocy § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy

prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu przyznał pełnomocnikowi powoda z urzędu wynagrodzenie podwyższone o kwotę podatku od towarów i usług, łącznie 4428 zł.

Pełnomocnik powoda w apelacji zaskarżył wyrok w zakresie oddalonego powództwa.

Zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 227 k.p.c. w zw. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodów z przesłuchania świadków P. S., D. J. (2), E. S., R. L., A. G., M. K. i A. K. (2), chociaż były to dowody mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a tym samym utrudnienie powodowi wypełnienie spoczywającego na nim ciężaru dowodowego;
- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodów z informacji o H. K. z Krajowego Rejestru Karnego; pismem grypsu J. J., złożonego w Sądzie Okręgowym w (...) w sprawie o sygn. akt V K 9/12 i znajdującego się w VII tomie akt na karcie 1296; protokołu z przesłuchania H. K. z dnia 15 czerwca 2011 r., znajdującego się w aktach sprawy Sądu Okręgowego w (...), sygn. akt V K 9/12; protokołu rozprawy głównej Sądu Okręgowego w (...) z dnia 25 lipca 2012 r. w sprawie o sygn. akt V K 9/12; postanowienia Prokuratora Rejonowego w (...) o przedstawieniu zarzutów J. J. w sprawie o sygn. akt 1 Ds 1026/06; postanowienia Prokuratora Rejonowego w (...) o przedstawieniu zarzutów J. J. w sprawie o sygn. akt 2 Ds. 82/11; postanowienia Prokuratora Rejonowego w (...) o przedstawieniu zarzutów J. J. w sprawie o sygn. akt V Ds 112/11 4 października 2012 r.; postanowienia Prokuratora Rejonowego K.-P. w K. o przedstawieniu zarzutów J. J. w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 420/12; protokołu z przesłuchania J. J. w Prokuraturze Okręgowej w (...) z 9 marca 2012 r. w sprawie o sygn. akt V Ds. 112/11 (k. 426); protokołu z przesłuchania J. J. w Prokuraturze Rejonowej w (...) z 23 stycznia 2012 r. w sprawie o sygn. akt 2 Ds. 813/11 (k. 87-88); opinii sądowo-psychiatrycznej B. L. z 24 kwietnia 2009 r. z akt sprawy Sądu Okręgowego w (...), sygn. akt XXI K 107/10 i znajdującego się w XXVII tomie akt na kartach 1701- (...); opinii sądowo psychiatrycznej W. Ł. z 11 lipca 2011 r. z akt sprawy Sądu Rejonowego w (...), sygn. akt II K 85/11 i znajdującej się w VI tomie akt na kartach 1123-1130, chociaż były to dowody mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a tym samym utrudnienie powodowi wypełnienie spoczywającego na nim ciężaru dowodowego;
- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez pominięcie, jako spóźnionego wniosku o przeprowadzenie dowodu z protokołu z przesłuchania J. J. z akt Prokuratury Okręgowej w (...), sygn. akt VI Ds. 79/06/S z 21 stycznia 2010 r., złożonego na rozprawie 21 lutego 2017 r., chociaż powód uprawdopodobnił, że jego przeprowadzenie nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy, a dowód ten miał dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie i jego przeprowadzenie było konieczne;
- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez pominięcie, jako spóźnionych wniosków zgłoszonych przez pełnomocnika powoda na rozprawie 21 lutego 2017 r., tj. o przeprowadzenie dowodów z dokumentów; protokołu przesłuchania J. J. z akt Prokuratury Rejonowej w Pszczynie, sygn. 2 Ds 1191/13 z 16 czerwca 2011 r. (k. 212-213) oraz pozostałych dokumentów z akt tej sprawy; protokołu przesłuchania A. D. z akt Prokuratury Rejonowej K.-P. w K., sygn. 3 Ds 697/13 z 19 lipca 2013 r. (k. 59-60); protokołu przesłuchania S. P. z akt sprawy Sądu Okręgowego w (...), sygn. V K 263/10 z 22 października 2009 r.; dokumentacji medycznej z Aresztu Śledczego w M.; z przesłuchania świadków M. Z., D. P., M. C., D. O., A. K. (1), A. G. oraz B. B., chociaż miały one dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a przeprowadzenie ich było konieczne;
- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. przez pominięcie, jako spóźnionego wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lekarza sądowego z zakresu psychiatrii, zgłoszonego przez pełnomocnika powoda na rozprawie 21 lutego 2017 r., chociaż w sprawie wymagane były wiadomości specjalne, które to wiadomości miały dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a przeprowadzenie wskazanego dowodu było konieczne;

- art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że zeznania powoda w zakresie, w którym nie pokrywały się z treścią dokumentów dopuszczonych jako dowód w sprawie stanowiły jego własną ocenę prawną, nadto w ocenie Sądu nietrafną, podczas gdy wyprowadzenie takiego wniosku stanowi przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a zeznania te zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego winny być uznane za wiarygodne.

Ponadto powód zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 23 k.c., art. 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c. przez błędne uznanie, że w sprawie nie wystąpiły przesłanki odszkodowawcze wskazane w tych przepisach, a w konsekwencji oddalenie powództwa;
- art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP przez błędne uznanie, że zachowaniu pozwanego nie można przypisać bezprawności, podczas gdy pozwany nie wykazał, że jego działanie nie było bezprawne;
- art. 45 i 47 Konstytucji RP, art. 6 pkt. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 14 pkt. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych przez błędne uznanie, że w sprawie nie doszło do naruszenia gwarantowanych powodowi praw określonych w tych przepisach, a w konsekwencji oddalenie powództwa.

Powód powołując się na przedstawione zarzuty wniósł o uwzględnienie apelacji i zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Jednocześnie pełnomocnik powoda na zasadzie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Ponadto wniósł o dopuszczenie w postępowaniu apelacyjnym dowodów nieuwzględnionych przez Sąd pierwszej instancji na okoliczności objęte pozwem dowodzące zasadności roszczenia, w szczególności konieczności podjęcia przez powoda leczenia psychiatrycznego, weryfikacji medycznej oceny rozpoznania, zastosowanego wobec powoda leczenia, jak również stwierdzenia wystąpienia u powoda uszczerbku na zdrowiu oraz wpływu działania pozwanego na pogorszenie stanu zdrowia powoda, naruszenia dóbr osobistych powoda, tj. jego czci i dobrego imienia, stałego narażenia powoda na stres oraz doznania negatywnych odczuć związanych z czynnościami podejmowanymi przez pozwanego, wystąpienia u powoda rozstroju zdrowia oraz wpływu działania pozwanego na pogorszenie stanu zdrowia powoda, konieczności podjęcia przez niego leczenia psychiatrycznego w Areszcie Śledczym w M.. Nadto wniósł o uzyskanie i włączenie do akt sprawy wyroku Sądu Okręgowego w (...) z 3 lipca 2017 r., wydanego w sprawie o sygn. akt V K 6/15, na podstawie którego P. S. został uniewinniony od zarzutów postawionych mu przez Prokuraturę Okręgową w (...) na skutek pomówienia J. J., wskazując, że ze względu na datę wydania wyroku, powołanie tego dowodu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe.

Powód w swojej osobistej apelacji, poza zarzutami pokrywającymi się z ww. zarzutami przedstawionymi w apelacji wniesionej przez jego pełnomocnika, dodatkowo zarzucił naruszenie art. 5 k.c., art. 417 § 1 k.c., art. 2 i 77 Konstytucji na skutek niezastosowania zasad płynących ze wskazanych norm, w sytuacji gdy wyjątkowy charakter dowodów sprawy w świetle zasad współżycia społecznego nakazywał urzeczywistnienie zasad sprawiedliwości społecznej i uwzględnienie wytoczonego powództwa o zasądzenie zadośćuczynienia za niezgodne z prawem działanie funkcjonariusza publicznego.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy, ponieważ były one wynikiem prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego, odpowiadającej kryteriom określonym w art. 233 § 1 k.p.c. Materiał ten oceniony zgodnie z regułami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego nie dał bowiem podstaw do czynienia ustaleń odmiennych od tych, które legły u podstaw prawidłowego rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku. Zaznaczyć wypada, że zwalczanie ustaleń faktycznych sądu i związanej z tym oceny materiału dowodowego może następować tylko przez argumenty natury jurydycznej, wykazanie jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów uznając brak ich wiarygodności lub mocy dowodowej bądź niesłusznie im ją przyznając. Jeżeli zaś z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w powiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 września 2002 r., II CKN 817/00, OSNC 2000/7-8/139). Nie jest natomiast dostateczne przekonanie o innej niż przyjął to sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie przez skarżącego. W judykaturze powszechnie przyjmuje się, że zarzucenie naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu podstaw tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (por. np.: wyroki Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2001 r., II CKN 588/99, LEX nr 52347; z 2 kwietnia 2003 r., I CKN 160/01, LEX nr 78813; z 15 kwietnia 2004 r., IV CK 274/03, LEX nr 164852 oraz z 29 czerwca 2004 r., II CK 393/03, LEX nr 585758), a tego strona powodowa nie wykazała. Wskazać należy, że w ogóle błędnym było powoływanie się na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z przedstawioną przez powoda oceną prawną zasadności dochodzenia od pozwanego zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych. Wskazany przepis dotyczy bowiem oceny dowodów i dokonywanych w jej wyniku ustaleń faktycznych, a nie oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego.

Wbrew zarzutom powoda Sąd Okręgowy nie dopuścił się również naruszenia wskazywanych przepisów procesowych, w tym art. 217 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 278 k.p.c., a także art. 6 k.c. Niezależnie od trafności uznania zgłoszonych dowodów za spóźnione oraz braku określonych w art. 217 § 2 k.p.c. podstaw do ich uwzględnienia, stwierdzić należy, że wbrew twierdzeniom powoda ich przedmiotem nie były fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy wytoczonej Skarbowi Państwa (art. 227 k.p.c.), a tym samym należało je ocenić jako powołane jedynie dla zwłoki, co na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. uzasadniało ich nieuwzględnienie także z tej przyczyny. Dotyczyło to również określonego w art. 278 k.p.c. wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego. Wbrew twierdzeniom pozwanego Sąd Okręgowy nie uwzględniając tych wniosków nie pozbawił więc powoda możliwości dowodzenia stosownie do art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c. zasadności swojego powództwa. Rzecz w tym, że w istocie wnioski te zmierzały do udowodnienia, że J. J. pomówił powoda składając nieprawdziwe zawiadomienie o popełnieniu przez powoda przestępstw, których powód, jak twierdził, nie dopuścił się. Tymczasem pozwanym w rozpoznawanej sprawie nie był J. J., ale Skarb Państwa i powód wiązał naruszenie jego dóbr osobistych przez Skarb Państwa w istocie z odmową sporządzenia i wniesienia przez Prokuratora Rejonowego (...)w (...) aktu oskarżenia przeciwko J. J.. Zatem istota sprawy sprowadzała się do oceny czy umorzenie śledztwa zainicjowanego zawiadomieniem złożonym przez powoda było zachowaniem bezprawnym i czy skutkowało naruszeniem dóbr osobistych powoda, a w tym celu nie było konieczne prowadzenie postępowania dowodowego zgodnie ze zgłoszonymi wnioskami dowodowymi, które nie zostały uwzględnione przez Sąd Okręgowy. Dlatego też Sąd Apelacyjny na podstawie art. 217 § 2 i 3 k.p.c. nie uwzględnił wniosków dowodowych zgłoszonych również w postępowaniu apelacyjnym.

Wbrew zarzutom powoda Sąd Okręgowy nie dopuścił się także naruszenia któregokolwiek ze wskazywanych przepisów prawa materialnego.

Stosownie do art. 24 § 1 k.c. ochrona prawna przysługuje w razie naruszenia dóbr osobistych, których przykładowy katalog wymieniony został w art. 23 k.c. Zgodnie z tym ostatnim przepisem dobrem osobistym jest m.in. część człowieka. Niewątpliwie pomówienie kogoś o popełnienie przestępstwa może być oceniane jako naruszenie dobra osobistego w postaci czci i to zarówno w jej aspekcie wewnętrznym (tj. godności rozumianej jako wyobrażenie

człowieka o własnej wartości oraz oczekiwanie szacunku ze strony innych ludzi), jak i w aspekcie zewnętrznym (tj. dobrego imienia rozumianego jako opinii, jaką o człowieku mają inne osoby). Podkreślić jednakże należy, że ocena, czy w konkretnej sytuacji naruszenie określonych dóbr osobistych rzeczywiście nastąpiło nie może być dokonywana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego. Decydują o tym kryteria obiektywne, a więc ocena społeczna wynikająca z istniejącej świadomości prawnej, zasad współżycia społecznego, norm moralnych, uwzględniające typowe, najczęściej spotykane reakcje. Miarodajne są przeciętne opinie ludzi rozsądnie myślących w danym środowisku, do którego należy osoba domagająca się ochrony (por. wyroki Sądu Najwyższego z 29 października 1971 r., II CR 455/71, OSNC 1972 nr 4, poz. 77; z 11 marca 1997r., III CKN 33/97, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 93; z 29 września 2010 r., V CSK 19/10, OSNC 2011 nr 2, poz. 37). Żądanie ochrony przewidzianej art. 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c. wymaga wskazania przez zainteresowanego jakie konkretne dobro osobiste zostało naruszone, przez jakie, sprecyzowane działania naruszydźciela oraz określenie sposobu usunięcia skutków tego naruszenia. Objęte art. 24 § 1 k.c. domniemanie bezprawności działania naruszydźciela oznacza, że dochodzący ochrony nie ma obowiązku wykazywania, że działania naruszydźciela były bezprawne, natomiast naruszydźciel w celu zwolnienia się z odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powinien udowodnić, że jego działanie nie było bezprawne. Pojęcie bezprawności nie zostało zdefiniowane w kodeksie cywilnym. Przyjęte zostało w doktrynie i orzecznictwie obiektywne oraz szerokie rozumienie znaczenia bezprawności na gruncie prawa cywilnego, jako zachowania sprzecznego z normami lub zasadami współżycia społecznego. Wyłączenie bezprawności w działaniu pozwanego wymaga wykazania, że działał on w ramach porządku prawnego lub wykonywał prawo podmiotowe albo działał w obronie interesu zasługującego na obronę, albo powód wyraził zgodę na takie jego działanie, czy też, że nie było interesu zasługującego na ochronę. Z obiektywnego punktu widzenia nie można było tymczasem uznać, że umorzenie śledztwa – z którym powód wiązał wytoczone w rozpoznawanej sprawie powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - naruszyło jakiekolwiek dobra osobiste powoda, jako osoby składającej zawiadomienie o przestępstwie, w tym jego godność lub dobre imię. Wbrew twierdzeniom powoda takie umorzenie nie pozbawiało również powoda jego konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd), gwarantowanego również przez art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, jak również nie naruszało prawa powoda do konstytucyjnej ochrony prywatności (art. 47 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym), gwarantowanej również przez art. 8 pkt 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz przez art. 17 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, zgodnie z którym nikt nie może być narażony na samowolną lub bezprawną ingerencję w jego życie prywatne, rodzinne, dom czy korespondencję ani też na bezprawne zamachy na jego cześć i dobre imię, a ma prawo do ochrony prawnej przed tego rodzaju ingerencjami i zamachami. Powód nie został pozbawiony prawa do sądu, ponieważ mógł dochodzić swoich roszczeń na drodze procesu cywilnego. Co więcej, w przypadku przewidzianego w art. 212 k.k. przestępstwa zniesławienia miał prawo do wniesienia prywatnego aktu oskarżenia, z czego nie skorzystał. Podkreślić również należy, że realizacją prawa powoda do sądu było jego uprawnienie do poddania postanowienia o umorzeniu śledztwa kontroli sądowej, które zresztą zrealizował wnosząc zażalenie na postanowienie z 26 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy (...) w (...) postanowieniem z 11 czerwca 2013 r., wydanym pod sygn. akt IV KP 147/13, utrzymał w mocy, jako zgodne z prawem, postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej(...) w (...) z 26 lutego 2013 r.

W tej sytuacji stwierdzić należało, że powód nie tylko nie udowodnił, aby wydane postanowienie z 26 lutego 2013 r. obiektywnie naruszyło jakiekolwiek jego dobra osobiste, co stanowiło wystarczającą podstawę oddalenia wytoczonego w niniejszej sprawie powództwa, ale w świetle przedstawionych okoliczności uznać należało, że strona pozwana udowodniła, że zachowanie prokuratora Prokuratury Rejonowej (...) w (...) nie było bezprawne. Utrwalonym w orzecznictwie sądowym jest stanowisko, że wystąpienie przez prokuratora z aktem oskarżenia nie jest działaniem bezprawnym, a działaniem w ramach porządku prawnego, tj. działaniem dozwolonym przez obowiązujące przepisy prawa, nawet jeżeli postępowanie karne zainicjowane wniesionym aktem oskarżenia zakończy się uniewinnieniem osoby oskarżonej. Tym bardziej nie może zostać uznane za bezprawne zachowanie polegające na umorzeniu śledztwa w wyniku oceny, że przestępstwo nie zostało popełnione i że nie ma podstaw do wnoszenia aktu oskarżenia. Nie jest obowiązkiem prokuratury działanie na rzecz konkretnych osób, które czują się pokrzywdzone działaniami osób

trzecich i umorzenie śledztwa w przypadku oceny, że przestępstwo nie zostało popełnione. Osoba taka, jak już wskazano, ma prawo realizacji jej prawa do sądu i poszukiwania ochrony prawnej na drodze innych postępowań. Jak już również podano, a co należy podkreślić, powód w trybie właściwym, przewidzianym przez przepisy procedury karnej, poddał już sądowej kontroli kwestionowane przez niego postanowienie prokuratora, z negatywnym dla niego skutkiem, w związku z czym nie może skutecznie w dalszym ciągu kwestionować zgodności z prawem tego postanowienia w ramach niniejszej sprawy. Postępowanie w sprawie o ochronę dóbr osobistych nie może być bowiem wykorzystane do weryfikacji prawomocnych orzeczeń sądowych i wyników innych postępowań (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 30 października 1997 r., I ACa 290/97, LEX nr 34862 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 7 maja 2014 r., I ACa 109/14, LEX nr 1469300).

W żadnym wypadku kwestionowane przez powoda postanowienie prokuratora nie mogło być, w świetle okoliczności rozpoznawanej sprawy, z obiektywnego punktu widzenia traktowane jako „psychiczne i moralne” znęcanie się nad powodem, co również zarzucił powód we wniesionym pozwie.

Wbrew zarzutom powoda nie mógł uzasadniać uwzględnienia powództwa i tym samym zmiany zaskarżonego wyroku przepis art. 5 k.c., zgodnie z którym nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego, ponieważ takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Utrwalonym w doktrynie i orzecznictwie jest bowiem stanowisko, że art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy dochodzonych żądań, że może być tylko podstawą obrony, nie zaś ataku. Z formalnego punktu widzenia wynikający z ww. przepisu zakaz oznacza niedopuszczalność oparcia roszczenia procesowego na fakcie nadużywania prawa podmiotowego przez przeciwnika, więc zarzut nadużycia prawa może być jedynie podstawą obrony przeciw roszczeniu (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 5 lipca 2016 r., I ACa 412/16, LEX nr 2116493).

Nie mógł stanowić podstawy uwzględnienia powództwa także sam przepis art. 2 Konstytucji statuujący, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Zasada ta, będąca rodzajem konstytucyjnej klauzuli generalnej, nie wyznacza bowiem samodzielnie kierunku i treści konkretnych rozwiązań, ponieważ nie zawiera dostatecznie precyzyjnych i jednoznacznych przesłanek formułowania ocen prawnych. Nie może być zatem rozumiana jako podstawa ustalenia określonego modelu stosunków społecznych i samodzielnego formułowania roszczeń (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 maja 2012 r., P 12/10, OTK-A 2012, Nr 5, poz. 52).

Skoro zarzucane Prokuratorowi zachowanie z podanych przyczyn nie było niezgodne z prawem, to dochodzone powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie również w świetle art. 77 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, oraz stanowiącego ustawową realizację ww. normy konstytucyjnej art. 417 § 1 k.c. przewidującego odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę, jednakże również wyrządzoną jedynie przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, co w rozpoznawanym przypadku nie miało miejsca.

Reasumując stwierdzić należy, że prawidłowo Sąd Okręgowy stwierdził, że powód nie udowodnił, aby pozwany dopuścił się naruszenia jego dóbr osobistych lub innych praw w związku z zarzucanym zachowaniem, jak również trafnie ocenił, że zachowanie pozwanego nie było bezprawne, a to skutkowało musi oddaleniem powództwa.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wniosku powoda o jego doprowadzenie na rozprawę apelacyjną, ponieważ jego udział w tej rozprawie nie był potrzebny, zwłaszcza, że powód był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika.

Z podanych przyczyn Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację powoda jako bezzasadną, a na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 2261) w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej 4050 zł z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego. Podkreślić należy, że nie było

podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. i nieobciążania powoda ww. kosztami. Utrwalonym w orzecznictwie sądowym jest stanowisko, że sama zła sytuacja dochodowo-majątkowa strony nie uzasadnia zastosowania dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX nr 564753; z 13 grudnia 2012 r., IV CZ 142/12, LEX nr 1288746 oraz z 23 sierpnia 2012 r., II CZ 93/12, LEX nr 1219500). Wskazać należy, że ustawodawca w art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wprost stwierdził, że nawet zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Nie było podstaw do nieobciążania powoda tymi kosztami także z tej przyczyny, że skoro powód pomimo prawidłowego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji zdecydował się na wniesienie apelacji, to musiał liczyć się z poniesieniem kosztów związanych z postępowaniem odwoławczym. Utrwalonym jest bowiem stanowisko, że przekonanie strony o zasadności zajmowanego stanowiska, które może nawet przemawiać za nieobciążaniem jej kosztami przegranego procesu przed sądem pierwszej instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 marca 2012 r., III CZ 13/12, LEX nr 1164738; z 15 czerwca 2011 r., V CZ 24/11, LEX nr 898277 oraz z 5 października 2011 r., IV CZ 48/11, LEX nr 1299203).

Jednocześnie wobec oddalenia apelacji Sąd Apelacyjny na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz.U. z 2017, poz. 2368) w zw. z § 8 pkt 6 oraz § 16 ust. 1 pkt 1 oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016, poz.1714) przyznał na rzecz adwokata R. Z. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) 3321 zł, w tym 621 zł podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Artur Żymełka SSA Tomasz Ślęzak SSA Roman Sugier